

Respons

Afghanistan: Hezb-e Islami – organisasjon, politikk, utbredelse

Problemstilling/spørsmål:

Hezb-e Islamis historiske utvikling, organisasjonsstruktur og politikk med særlig vekt på perioden 1992-1994, samt dagens utbredelse og situasjonen for personer med tilknytning til Hezb-e Islami i dag.

Generelt om Hezb-e Islami/Hizb-e Islami/Hizb-i Islami

Hezb-e Islami ble dannet midt på 70-tallet av Gulbuddin Hekmatyar og hadde sitt utspring i the Muslim Youth Organization. På grunn av indre stridigheter ble Hezb-e Islami splittet i 1978. Splittelsen resulterte i to fraksjoner, en ledet av Mawlaei Yunus Khalis (Hezb-Khalis) og en under Hekmatyar (Hezb-e Hekmatyar). På 80-tallet var Hezb-e Islami en av de største og viktigste mujahedin-gruppene. Bevegelsen hadde nære forbindelser til Pakistan. Pakistan så Hezb-e Islami som en viktig støttespiller mot det sittende sovjet-vennlige styret i Kabul, og bidro både med økonomisk og militær støtte. Hekmatyar mottok også betydelig støtte fra Saudi Arabia og Midtøsten (Irak og Libya) (Rubin 2002).

På 70-80-tallet rekrutterte Hezb-e Islami i hovedsak i områder hvor stammestrukturen hadde brutt sammen og hvor det fantes grupper med opprinnelse fra ulike stammer. På 80-tallet var flyktningleirene på pakistansk side av grensen til Afghanistan en vesentlig rekrutteringsbase. Hezb-e Islami hadde god tilgang til flyktningleirene og bygget opp et nettverk av religiøse skoler som muliggjorde rekruttering av unge til partiet og dets væpnede styrker. Siden Hezb-e Islami rekrutterte primært fra flyktningleire hvor de tradisjonelle etniske og sosiale strukturene var oppløst eller svake, kunne partiet rekruttere uten å måtte ta hensyn til lokal tilhørighet og lokale allianser. Resultatet var en væpnet styrke bestående av ulike etniske grupper (Rubin 2002, s. 252). Pashtunere utgjorde imidlertid flertallet (ca. $\frac{3}{4}$) av Hezb-e Islamis styrker på 80-tallet (Rubin 2002, s. 215).

Politikk og organisasjonsstruktur

Hezb-e Islami omtales både som et politisk parti og som en mujahedin-gruppe. Gjennomgående omtales Hezb-e Islami av alle sentrale kilder som en militant bevegelse.

Respons **Afghanistan: Hezb-e Islami – organisasjon, politikk, utbredelse**

Politisk er Hezb-e Islamis mål å gjøre Afghanistan til en islamistisk stat med sharia-lovgivning. Hekmatyar var den høyeste politiske og militære leder av Hezb-e Islami (HRW 2005). Hekmatyar regnes som en militant islamist som anser bruk av vold som nødvendig for å etablere en islamistisk stat (Faerber 2002, s. 8). Hezb-e Islami ansees å være ansvarlig for alvorlige brudd på menneskerettighetene gjennom omfattende massakre av sivile. Blant andre HRW 2005 omtaler særlig perioden på begynnelsen av 90-tallet. Landinfo har ingen informasjon som bekrefter at Hezb-e Islami i perioden 1970 til 2001 hadde en ren politisk enhet som ikke var del av den militære virksomheten. Barnett Rubin omtaler Hezb-e Islami på denne måten: Hezb-e Islami var det mest revolusjonære og disiplinerte av alle de islamistiske gruppene, Hezb representerte de mest radikale studentene, inklusive de fleste pashtunerne. Lederne i Hezb kom i liten grad fra stammeområder, men ble i hovedsak rekruttert fra den urbane (høyt) utdannede elite. Partiet inkluderte en islamistisk kjerne som var godt organisert på flere nivåer; medlemmene hadde egne medlemskort som angav type av medlemskap; de som ble medlemmer før 1975, de som ble medlemmer mellom 1975 og kommunistkuppet i 1978 og de som ble medlemmer etter kuppet i 1978. Hezb var det eneste partiet med interne valg, men bare den første kategorien medlemmer kunne stemme. Hekmatyar kunne fritt flytte på kommandantene (kommandantene hadde i mindre grad, enn hva som var tilfellet i de andre mujahedin-gruppene, tilhørighet til det området de opererte i). Våpen og andre krigsressurser tilhørte også partiet, ikke den enkelte kommandant. De ideologisk dedikerte medlemmene, inklusive de som rekrutterte i flyktningleirene, fulgte lojalt denne formen for styresett. De fleste sentrale ledere i Hezb-e Islami var pashtunere fra distriktene som hadde utdanning, ofte opp til universitetsnivå fra Afghanistan. Til forskjell fra andre grupper, kom kommandantene fra samme sosiale gruppe. I motsetning til mange av de andre mujahedin-gruppene var Hezb-e Islami en integrert moderne organisasjon, hvor rekruttering og forfremmelse var basert på individuelle prestasjoner og ferdigheter, mer enn tilhørighet til en sosial gruppe (Rubin 2002, s. 213).

En sterk organisasjon var partiets styrke, mens svakheten var mangelen på lokal oppslutning. Partiet disponerte mobile væpna styrker og hadde kontroll i lommer rundt om i landet, men klarte i liten grad å få oppslutning blant befolkningen. Partiet hadde størst oppslutning blant den afghanske flyktningbefolkningen i Pakistan. Hezb-e Islami hadde et meget sterkt apparat som drev omfattende monitorering og kontroll av medlemmer i kjernegruppa, og partiet var på denne måten i stand til å bygge høyt kompetente kampanheter (Harpviken 1997).

Situasjonen etter kommunistenes fall (1992-94)

Hezb-e Islami har tradisjonelt hatt sin største oppslutning i nord-øst Afghanistan. Etter Sovjets tilbaketrekking fra Afghanistan deltok Hezb-e Islami i den afghanske borgerkrigen på begynnelsen av 90-tallet. I perioden etter kommunistregimets fall oppstod harde krigshandlinger i Kabul mellom rivaliserende mujahedin-grupperinger, og Hezb-e Islami (Hekmatyar) var en av hovedaktørene her. Under seg hadde han en militant organisasjon som beskrives utfyllende i *the Afghanistan Justice Project*. I denne perioden var det lite rom for politisk organisering, i stedet var militære konfrontasjoner mellom mujahedin-grupper det dominerende (Ruttig 2006, s. 15). Alle sentrale aktører i denne borgerkrigen er ansvarlig for svært omfattende menneskerettighetsbrudd (*The Afghanistan Justice Project 2005*; HRW 2005).

Etter at Taliban begynte å gjøre seg gjeldene fra 1994, flyttet Pakistan sin økonomiske og politiske støtte fra Hezb-e Islami til Taliban. Etter at Taliban inntok Kabul i 1996 flyktet

Hekmatyar til Iran hvor han antagelig oppholdt seg i nærmere seks år. Flere kilder opplyser at han fra 2002 har oppholdt seg i North-West Frontier Province (NWFP) i Pakistan i grenseområdene nær Kunar-provinsen i Afghanistan.

Hezb-e Islami i dag – utbredelse

Sammenliknet med den organisasjon, posisjon og militære styrke Hezb-e Islami representerte på 80-tallet, er partiet i dag etter alt å dømme en relativt marginal gruppering. NATO anslo i 2006 at kun 300-400 soldater var tilknyttet Hezb-e Islami (Giustozzi 2007, s. 130), mens Antonio Giustozzi anslår at aktive styrker under Hezb-e Islami utgjør ca. 1500 (2007, s. 130).

Iht. flere kilder samarbeider Hezb-e Islami militært nå med grupperinger knyttet til Taliban og al-Qaida. I et intervju med Afgha.com uttalte Hekmatyar-ekspert Dr. Ishtiaq Ahmad:

The current insurgency is essentially led by the Taliban. However, this does not mean the contribution to this insurgency by Hezb-i-Islami is meaningless. Its renegade commanders still at large such as Kashmir Khan and Obaidullah still pose a threat to Afghanistan, as they are the ones who carry out Hekmatyar's politically motivated militarism on the ground in alliance with the Taliban (Dupee 2008).

Hezb-e Islami står i dag fremdeles sterkest i øst og nord-øst i Afghanistan. Etter 2001 har Hezb særlig vært aktiv i Kunar, Nuristan, Laghman og Nangarhar, i tillegg til Kapisa og deler av Kabul-provinsen. Tilstedeværelse, men mindre aktivitet, er registrert i Wardak, Logar, Parwan, Kabul by, Paktia, Paktika, Khost, Kandahar, Baghlan, Balkh og Badakhshan (Giustozzi 2007, s. 130).

I juli 2009 ga Gulbuddin Hekmatyar et intervju til Afghan Islamic Press, Pakistan. På spørsmålet "Currently, in wich provinces your mojahedin are fighting the foreigners?" svarer Hekmatyar:

Members of the Afghanistan Islamic Party are active in all provinces. In some provinces, they are only carrying out cultural activities and inviting the people while in some other areas they are carrying out military activities as well. They carry out military activities in areas where the invading forces are stationed. In the military [front], we prefer to focus on the fight against the invading forces, but in other fronts and areas we will not engage in the fight unless forced to resort to weapons. Similarly, we neither view the conventional war and face to face engagement as effective now nor the time has arrived for such clashes while we do not have necessary equipment and resources to carry out face to face clashes. Meanwhile, such clashes cause useless civilian casualties and create problems for them, so now we prefer gorilla war. We do not want the mojahedin to have specific locations so the enemy will not know who and from where they are attacked. (Afghan Islamic Press 2009).

I Nangarhar provinsen regnes Hezb-e Islami (Hekmatyar) for å være mest aktiv i distriktene Sherzad, Surk Rod og Pachir Wa (NPS 2008).

Hezb-e islami – tidligere og nåværende medlemmers situasjon

I henhold til en rapport fra en informasjonsinnhentingsreise danske Utlændingestyrelsen gjorde i 2004, er tidligere medlemmer og kommandanter i Hezb-e Islami i dag ikke utsatt for sanksjoner fra dagens myndigheter i landet, forutsatt at de nå tar klart avstand fra Hekmatyar

(Utlændingestyrelsen 2004). Det er flere eksempler på at tidligere Hezb-e Islami tilhengere i dag innehar høytstående stillinger i regjeringen og Karzai-administrasjonen. Utlændingestyrelsen viser til UNHCR som kilde. Ingen øvrige sentrale kilder fremhever tidligere Hezb-e Islami medlemmer som en utsatt gruppe.

Det er formelt ytrings- og politisk frihet i Afghanistan i dag. Politiske partier er lovlige forutsatt at de ikke er basert på etnisk tilhørighet, språk eller religion (U.S. Department of State 2009). Politiske partier kan heller ikke ha tilknytning til væpna grupper. Per i dag finnes over 100 registrerte lovlige partier. Generelt ansees de politiske partiene å ha frihet til å drive sine aktiviteter rundt om i landet, med unntak av regioner hvor den væpna motstanden mot myndighetene er stor (U.S. Department of State 2009) og hvor myndighetene derfor utfører mer omfattende kontroll.

Det finnes i dag et lovlig politisk parti som kaller seg Hezb-e Islami Afghanistan og som har over 30 seter i parlamentet (Wolesi Jirga). Partiet er ledet av noen av Hekmatyars tidligere kommandanter (Institute for the Study of War (u.å.)) og registrert i Kandahar (Ministry of Justice, Afghanistan (u.å.)). Dette partiet har offisielt ingen relasjon til Hekmatyar, men flere kilder spekulerer i om det fortsatt finnes forbindelseslinjer til Hekmatyars væpna gruppering (Amani 2006). Partiet hevder å ha titusenvise av tilhengere over hele landet og innehar flere sentrale verv i Karzai-administrasjonen, blant annet flere ministerposter, guvernørstillinger og andre høyt plasserte posisjoner (Institute for the Study of War (u.å.)).

Samtidig brukes Hezb-e Islami Afghanistan fortsatt også som betegnelse på Hekmatyars egen væpna gruppe. Til Afghan Islamic Press svarer Hekmatyar følgende på spørsmålet om han anser det lovlige politiske partiet Hezb-e Islami Afghanistan som en gren av sin egen gruppering, eller som noen som har tatt avstand fra han:

A very limited number of individuals abandoned the party and joined the American government in Kabul. They are very small in number. Those who join the American government and satisfy with servile positions is oppressing the Hezb-e Eslami Afghanistan by attributing themselves as members of the Hezb-e Eslami Afghanistan. Those who abandon the Hezb-e Eslami Afghanistan are actually going empty hand and even the members of their families do not go with them. (The Afghan Islamic Press 2009).

Siden tilknytningen mellom det lovlige partiet Hezb-e Islami og Hekmatyar og hans væpna grupperinger er uklar, risikerer personer aktive i Hezb-e Islami, å bli fengslet av Afghan National Army. En rapport fra Utlændingestyrelsen (2004, s. 52) viser til konkrete eksempler på dette. Myndighetene anser personer som er aktive i Hekmatyars Hezb-e Islami til å være i krig mot det sittende regimet, og antas derfor å følge deres aktiviteter nøye. I denne typen overvåkingsaktivitet er det videre på generelt grunnlag rapportert om brudd på menneskerettighetene fra myndighetenes side:

The ANP, under the MOI, had primary responsibility for internal order. In some areas powerful individuals, some of whom reportedly were linked to the insurgency, maintained considerable power as a result of the government's failure to assert control. During the year the government expanded its reach to new areas, including the eastern border region with Pakistan, through the use of auxiliary police. The North Atlantic Treaty Organization remained in control of the UN-sanctioned International Security Assistance Force (ISAF), which worked closely with the national security forces. The NDS investigated criminal and national security cases

and also functioned as part of the intelligence apparatus. During the year human rights activists and NGOs reported widespread human rights violations committed by representatives of national security institutions, including arbitrary arrest, illegal detention, and torture. UN High Commissioner for Human Rights Louise Arbour, speaking during a November visit to the country, noted her concern regarding transfer of prisoners taken during ISAF operations to the NDS, stating that it "is not a regular law enforcement body and operates on the basis of a secret decree." (U.S. Department of State 2008)

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

- The Afghan Islamic Press (2009, juli). Interview: Afghan rebel leader says presidential elections 'not worth sabotaging'. *The Afghan Islamic Press*.
Artikkelen er hentet fra en abonnementsstjeneste.
- The Afghan Justice Project (2005). *Casting Shadows; War Crimes Against Humanity, 1978-2001*. [s.l.]: The Afghan Justice Project. Tilgjengelig fra <http://www.afghanistanjusticeproject.org/warcrimesandcrimesagainsthumanity19782001.pdf> [lastet ned 1. oktober 2009]
- Amani, Wahidullah (2006, 6. april). *Hezb-e-Islami of Gulbuddin Hekmatyar has 34 members in the lower house of parliament*. London: Institute for War & Peace Reporting. Tilgjengelig via RAWA <http://www.rawa.org/gulo-parliament.htm> [lastet ned 8. september 2009]
- Dupee, Matt (2008, 7. april). Coalition airstrike targeted Hekmatyar loyalists. *The Long War Journal*. Tilgjengelig fra http://www.longwarjournal.org/archives/2008/04/coalition_air_strike.php [lastet ned 29. september 2009]
- Faerber, Michael (2003). *Gulbudding Hekmatyar: Afghanistan's Persistent Insurgent*. Cambridge, MA: Massachusetts Institute of Technology. Tilgjengelig fra <http://dspace.mit.edu/bitstream/handle/1721.1/41811/54667212.pdf?sequence=1> [lastet ned 1. oktober 2009]
Dokumentet er skrivebeskyttet og kan bare leses på skjerm.
- Giustozzi, A. (2007). *Koran, Kalashnikov and Laptop: the neo-Taliban insurgency in Afghanistan*. London: Hurst & Company.
- Harpviken, Kristian Berg (1997, august). Transcending Traditionalism: The Emergence of Non-State Military Formations in Afghanistan. *Journal of Peace Research*, 34(3), 271-287. Tilgjengelig fra <http://www.jstor.org/stable/425160> [lastet ned 7. september 2009]

- HRW, dvs. Human Rights Watch (2005). *Blood-stained hands*. New York: Human Rights Watch. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/node/11668/section/6> [lastet ned 5. september 2009]
- Institute for the Study of War (u.å.). *Hizb-i Islami Gulbuddin (HIG)*. Washington, DC: Institute for the Study of War. Tilgjengelig fra <http://www.understandingwar.org/themenode/hezb-e-islami-gulbuddin-hig> [lastet ned 1. oktober 2009]
- Ministry of Justice, Afghanistan (u.å.). *Licensed Political Parties*. [s.l.]: Ministry of Justice, Islamic Republic of Afghanistan. Tilgjengelig fra <http://www.moj.gov.af/?lang=en&p=e16> [lastet ned 20. mars 2009]
- NPS, dvs. Naval Postgraduate School (2008, 15. juli). *Nangarhar Province*. Monterey, CA: NPS. Tilgjengelig fra <http://www.nps.edu/Programs/CCS/Nangarhar.html> [lastet ned 8. september 2009]
- Rubin, B. R. (2002). *The Fragmentation of Afghanistan*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Ruttig, Thomas (2006). *Islamists, leftists – and a void in the center. Afghanistan's political Parties and where they come from (1902-2006)*. Berlin: Konrad Adenauer Stiftung. Tilgjengelig fra http://www.kas.de/proj/home/pub/80/2/-/dokument_id-9674/ [lastet ned 1. oktober 2009]
- Udlændingestyrelsen (2004, 2. juni). *Politiske forhold, sikkerhetssituationen og menneskerettighedsforhold i Afghanistan. Rapport fra fact-finding mission til Kabul, Afghanistan 20. marts – 2. april 2004*. København: Udlændingestyrelsen. Tilgjengelig fra http://www.nyidanmark.dk/da-dk/nyheder/nyheder/udlaendingeservice/2004/juni/fact_finding_afghanistan_2004.htm [lastet ned 20. mars 2009]
- U.S. Department of State (2008, 11. mars). *2007 Country Report on Human Rights Practices - Afghanistan*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2007/100611.htm> [lastet ned 8. september 2009]
- U.S. Department of State (2009, 25. februar). *2008 Country Report on Human Rights Practices - Afghanistan*. Washington, DC: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/sca/119131.htm> [lastet ned 8. september 2009]

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.